

4. Ásványtani közlemények az erdélyi Érczhegység-ből. Az elmúlt nyáron, az Erd. Muzeum-Egylet megbízása és segélyezése folytán az erdélyi Érczhegység nevezetesebb bányahelyeit jártam be és az ez alkalommal gyűjtött ásványok közül azokat, melyek új előfordulásuk vagy kevésbé irattak még le, ohajtom az egyes termőhelyeken belől, a múlt évben ugyaníttan a 217. lapon megjelent közlemény folytatásaként, röviden ismertetni.

Boicza. 1. Gyps. Kristályai a Rudolphi tárnában a glauch telértöltelék üregeit bevonó kristályos calcit ($R3. 4R$) kérgen vannak szorosán egymás mellett, többé kevésbé párhuzamosan fennőve. Színök víztiszta vagy egy kissé borsárga. Alakjuk $\infty P. \infty P\infty. - P.$

2. Arany. A Josephi tárnában calcitba hintve fordul elő.

Bucsum Poen. „Baja de arame“ bánya telérközét kaolinos, quarztól áthatott andesit képezi, melybe pyrit van hintve. Az ércztelér meglehetősen vastag és chalkopyrit, sphalerit, pyrit és galenit keverékéből áll és 100 métermázsza körülbelől 25 - 30 gr. aranyat tartalmaz. Megemlítésre méltó e bányahelyről a kiválóan szépen kifejlődött, egész 20 mm. nagyságu pyrit kristályok, melyeknek alakja $\infty O\infty, O. A \infty O\infty$ lapok kissé görbültek és rovatosak, míg az $O.$ lapok egészen símák. Előfordul itt a tetraedrit is aczélszürke (O) jegecekben galenittel ($O. \infty O\infty$) fennőve.

Füzes. Az Antoni-tárnából két ásványdarabot kaptam, melyeknek telérközete melaphyrtufa. A telér üregét kristályos quarz vonja be, melyen gyantásárga sphalerit és bournonit s nyomokban még chalkopyrit is van fennőve. E lelőhelyről a bournonit az irodalomban még nincs felemlítve. Aczélszürke táblás jegecekben, az ugynevezett „kerékércz“ ikrekben fordul elő. Az alak $\infty P. \infty P\infty. \infty P\infty. P\infty. OP;$ egyes kristályoknál még a P és a $P\infty$ is kivehető.

Hondol. Az itteni régi bányákat egy angol társaság újra művelni kezdette, melynek bányageológjától Eduard H. Liweing Esquire urtól sikerült egy pár érdekesebb és a muz. egl. gyűjteményében e helyről általában nem képviselt ásványt szerezniem.

1. Arany. Károli aknában kristályos quarzkérgen lemezek és gömbölyödött kristályokban fennőve fordul elő.

2. Realgar. A Miklós (Niculai) bánya átkutatása alkalmával egy néhány példányt találtak, melyek közül egyet Liweing a muzeum gyűjteménye számára átengedett. E példány fennött jegecekből áll, melyek

szorosan egymás mellé vannak növe és a legnagyobbik hossza 18 mm, szélessége 20 mm. A kristályok üdék, csak a felületök van egy vékony sárgás kéreggel (auripigment) bevonva. A kristályok alakja ∞P . $\infty P2$. OP . $P\infty$. $\infty P\infty$; a lapok a OP kivételével mind finom rovatosak.

3. Pyrargyrit. A Péter-bányának mállott andesit repedéseit kitöltő vaskos quarzban fordul elő hintve pyrit és ritkán arany társaságában. Ugyane bánya telértöltelék üregeiben, melyet quarz von be, előfordul az arsenopyrit is igen apró kristályokban.

4. Sphalerit. Vaskosan fordul elő kevés galenit társaságában, mint a Leopoldina tárna telértölteléke, míg a Nicodemia tárnában a galenit már uralkodóan lép fel és ezüsttartalma miatt bányászszák.

5. Pyrit. Részint vaskosan fordul elő a Péterbányában és a Ziró tárnában, hol vékonyabb-vastagabb zsinórokat képez, vagy pedig apró kristályokban a telérkőzetben elhiutve.

6. Antimonit. A művelésével rég felhagyott Ludovika tárnában kristályos quarzkérgen van fennöve túalakú kristálycsoportokban és sugaras-rostos halmazokban.

7. Baryt. A Kaiserkluft telértöltelék üregeit kristályos quarzkéreg vonja be, melyen a baryt lemez, majdnem papírvékonyoságu áttetsző $\infty P\infty$. $\bar{P}\infty$ kristályai vannak fennöve tetraedrit társaságában.

Karác. Az itteni Péter és Pál bánya telérkőzetét kaolinos, pyrittel impregnált andesit képezi, melynek repedéseit krist. quarzkéreg vonja be. Ezen kérgen van az arany finom lemezkék alakjában fennöve sphalerit, pyrit, chalkopyrit és calcit társaságában. A krist. quarzkéreggel egyidejűleg vagy ezt még megelőzőleg képződhetett az adular, mely ∞P . $P\infty$. OP alakkal bír.

Magura. A Barbora bányából: 1. Arany quarzkrist. kérgen huzal és lemez alakjában, továbbá finoman hintve quarezba markasit társaságában fordul elő. 2. Antimonit, quarz krist. kérgen többé-kevésbé sugaras oszlopos krist. halmazokban fennöve. 3. Baryt különböző vastagságu $\infty P\infty$ $\bar{P}\infty$ táblás kristályok. 4. Gyps ∞P . $\infty P\infty$ — P kurta vastag oszlopok. A Floriani bányában is előfordul a baryt gyps társaságában quarzkérgen fennöve. A baryt héjas szerkezettel és $\infty P\infty$. $P\infty$ alakkal bír, míg a gyps átlátszó megnyult lemezalaku kristályokban nem ritkán $\infty P\infty$ szerint ikrekben van kifejlődve. A Péter és Pál bányából calcitot gyűjtöttem, mely szederalaku jegezcsoportokat képez quarz-kérgen.

Szelistye. Drajka hegység Franciska tárna. E bánya telértöltelékét kovasavtól áthatott glauch képezi, mely impregnálva van pyrit, sphalerit galenit és arsenopyrittel. A glauch kisebb-nagyobb üregeit krist. quarzkéreg vonja be, melyen sphalerit, galenit, pyrit, baryt, pyrargyrit és stephanit van fennőve. A sphalerit gyantasárga és barnás ∞O , mint O lap sz. iker, a galenit $\infty O \infty$. O , és a pyrit pedig igen apró $\infty O \infty$ kristályokban fordul elő. A pyrargyrit feketés aczélszürke, megnyult oszlopos v. gömbölyű $\infty P2$. $-\frac{1}{3}R$; a stephanit feketés ólomszürke vékony, erősen rovatos, táblás kristályokban és krist. csoportokban van fennőve, míg a baryt $\infty \check{P} \infty$. ∞P . $P \infty$. $\check{P} \infty$ alakul bir.

Tekerő (Hunyadm.) A mult évi jelentésében (Orv. term. t. Ért. 1887. 220. l.) felsoroltam az Acre bányában található pyriten észlelt összalakokat, az elmúlt nyáron az ugyanitt gyűjtött pyriten még a következő összalakot észleltem. [$\infty O2$]. [$3 O \frac{1}{3}$] O . A jókora nagy jegecek részben szarukőben vannak benőve és szabad végükön jól vannak kifejlődve. Tekerőn 1886. őszén egy angol társaság „Magyar gold mining Co. limited of London“ alakult, mely a Szentgyörgy bányát műveltette, de ugy látszik gyenge eredménnyel, mennyiben a munkát már beszüntették. E bányából a következő ásványokat gyűjtöttem:

1. Pyrargyrit, vaskosan és hintve fordul elő a főleg quarzból és calcitból álló telértöltelékben, mely arsenopyrit, pyrit és sphalerittal van impregnálva.

2. Calcit $-\frac{1}{3}R$ kristályok egymásra párhuzamosan nőve. A telértöltelék üregeit kristályos quarzkéreg vonja be, ezen van sphalerit és pyrit s végre mint legfiatalabb képződmény a calcit fennőve. A calcit kristályok közül kettő OR szerint ránőtt ikeret képez.

3. Quarz nemcsak vaskosan, hanem $\infty P.P$. jegecekben mint hegyi jegőcz is fordul elő.

4. Chalkopyrit pyriten és sphaleriten van fennőve. Az alak a lapok egyenetlensége és kristályossága miatt nem meghatározható. Szine sárgaréz színű vagy tarkán megfuttatott.

5) Arsenopyrit részint quarzban, részint pedig quarzkristálykérgen fennőve fordul elő pyrit és chalkopyrit társaságában. Szine világos aczélszürke, ritkán megfuttatott. Kristályok alakja ∞P . OP ; az OP rovatos.

6. Bornit (Tarkarézérc) telércalcitban fordul elő gömbölyödött kristályokban és kristálycsoportokban vagy pedig hintve.

Verespatak. A kincstári „Szentkereszt“ bányában a mult évben oly markasit fordult elő, mely a hegyijegecz oszlopos kristályait és krist. csoportjait mintegy vastag kéreg veszi körül. A markasit egyes helyeken, de kiváltképp azon a részén, hol a quarczczal érintkezik, nagyon élénk szivárvány színekkel bir.

Dr. Benkő Gábor.